

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В.Н. КАРАЗІНА

Кафедра міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки

КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

з дисципліни
Зовнішня політика Європейського Союзу

рівень вищої освіти _____ другій (магістерський) _____
галузь знань _____ 29 «Міжнародні відносини» _____
спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» _____
освітня програма «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» _____
вид дисципліни _____ За вибором _____
факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу _____

Укладач: завідувач кафедри, к.ю.н., доцент Новікова Л.В.

1. Навчальний контент.

РОЗДІЛ 1. ІСТОРІЯ ФОРМУВАННЯ ТА ТРАНСФОРМАЦІЇ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Тема 1. Формування та розвиток зовнішньої політики ЄС.

1.1. Під час розгляду навчального матеріалу необхідно, насамперед, визначити основні етапи розвитку зовнішньої політики ЄС.

1.2. Визначити сутність Елементів загальної зовнішньої політики і політики безпеки (членство у міжнародних організаціях; статус спостерігача в міжнародних організаціях, взаємодія з іншими міжнародними організаціями, участь у багатосторонніх договорах; Єдина політика сусідства, Східне партнерство, а також економічне, фінансове, технічне та екологічне співробітництво); Спільна політика безпеки і оборони (участь у військових конфліктах; участь у місіях з підтримання миру; протидія сучасним викликам і загрозам, обмін секретною інформацією; здійснення резолюцій Ради Безпеки ООН; обмежувальні заходи; гуманітарна допомога).

1. Поняття європейської інтеграції та її передумови.

Термін «інтеграція» походить від латинської *integratio* - відновлення, поповнення, integer - цілий і означає в загальному розумінні «складання цілого з різних елементів»; «об'єднання в ціле яких-небудь частин, елементів».

Основними передумовами інтеграційних процесів у Європі були політичні, економічні та культурні об'єднавчі критерії, а також намагання протистояти економічному тиску з боку США та воєнній загрозі з боку СРСР. Не менш важливу роль в цьому відіграли ідеї федералізму та пацифістський рух.

Політико-правові ідеї європейської інтеграції мають широкий діапазон і тривалу історію. Серед них теологічні концепції об'єднання європейських народів у лоні Католицької церкви, численні проекти відтворення Римської імперії, спроби Наполеона та Гітлера за допомогою військової сили створити на європейському континенті імперію, в якій би розчинилися європейські народи та їхні самобутні культури, і, нарешті, численні демократичні проекти створення європейського об'єднання, що розроблялися переважно у XX столітті. Очевидно, що хоча всі згадані задуми мали на меті об'єднання європейських держав, проте прийоми і способи, які використовувались для цього, а також сутність і соціальне призначення створюваного об'єднання були доволі відмінними.

Особливе місце в історії розвитку європейської інтеграції займають численні демократичні проекти заснування європейського об'єднання, які вперше починають з'являтися у XIX ст., але матеріалізуються переважно у XX ст. Саме демократичні ініціативи європейських громадських рухів у період з 1924 по 1950 р.р. сприяли впровадженню у свідомість європейців думки про створення на добровільних засадах єдиного Європу. Цей період справедливо можна назвати передісторією європейської інтеграції, ідею якої у 1951 р. підтримали і з того часу просувають уряди європейських держав.

Політичний вибір, який було зроблено в той час, не лише відкрив шлях до створення Європейських Співтовариств, але й визначає загальну тенденцію розвитку європейської інтеграції — поступову федералізацію створеного об'єднання. Матеріалізація «європейської ідеї» починається в 20-ті роки ХХ ст., коли набирає сили пан-європейський рух. Його популярності сприяли праці Ф. Ноймана «Центральна Європа» і численні твори Р. Куденхове-Калергі («Боротьба за Пан-Європу», «Пан-Європа», «Європа просинається» та ін.).

До кінця Другої світової війни сформувалися два підходи до європейської інтеграції: федералістський і конфедеративний.

Федералістський. Прибічники цього підходу виступають за створення союзної загальноєвропейської держави з відповідними правовими наслідками: федеральною системою державних органів, визначенням компетенції суб'єктів федерації. Таким чином, Європа в результаті інтеграційного процесу вбачається на зразок *Сполучених Штатів Європи*.

Конфедералістський. Європейський союз вбачається як *союз держав, які зберігають власну незалежність та самостійність* і переважно співробітничать одна з одною в економічній сфері. Рішення за такої організації союзу повинні прийматися на засадах рівноправності та одностайності.

2. Етапи європейської інтеграції.

Свій початок європейська інтеграція бере з моменту проголошення декларації міністра закордонних справ Франції Р. Шумана в 1950 р. про створення Європейського об'єднання вугілля та сталі. Бельгія, Італія, Люксембург, Нідерланди, Німеччина і Франція підтримали цю пропозицію та 18.04.1951 р. підписали **Паризький договір — Договір про створення Європейського Співтовариства з вугілля і сталі (ЄСВС)** тривалістю на 50 років (чинність договору сплила 23.7.2002 р.). Основною метою договору було створення спільного ринку вугільнодобувної та сталеволivarної промисловості. Інтеграція цього важливого сектору економіки відкрила шлях й до інтеграції в інших галузях економіки. Тому 25 березня 1957 р. в Римі були підписані два договори, про створення ***Європейського економічного співтовариства (ЄЕС)*** та ***Європейського співтовариства з атомної енергії (Євроатом)***. Саме договір про ЄЕС визначає сутність та напрямки інтеграції, в ньому викладені загальні цілі та принципи, що характеризують діяльність всіх трьох європейських співтовариств.

Договір про ЄЕС був спрямований на забезпечення гармонічного економічного розвитку, стабільного економічного росту. Інструментом досягнення цілей повинно слугувати створення спільного ринку та реалізація 4 свобод: свобода пересування товарів, робочої сили, капіталів та послуг. Саме тому було засновано спільний ринок, створено митний союз, передбачалася ліквідація національних бар'єрів на шляху вільного руху товарів, робочої сили, капіталів та послуг, а також поступовий перехід до проведення єдиної політики в різних сферах економічного життя країн-учасниць (сільське господарство, науково-технічна діяльність, промисловість, транспорт,

податки тощо). Перехід до єдиної торговельної політики мав забезпечити узгодження дій співтовариства в зовнішньоекономічній сфері та перетворення його на суб'єкта системи міжнародних економічних відносин. Ще на підготовчому етапі підписання Римських угод частина західноєвропейських держав вважала запропонований федералістський **підхід** соціально-економічної інтеграції надмірним. Таки держави як Австрія, Велика Британія, Данія, Норвегія, Португалія, Швеція, Швейцарія створили у 1960 р. **Європейську асоціацію вільної торгівлі** . Однак з огляду на успішний розвиток ЄЕС означені держави поступово стали прагнути до переходу в ЄЕС.

Другою спробою федералістів на шляху розвитку інтеграції стало створення **Європейського оборонного співтовариства і Європейського політичного співтовариства**. У 1952 р. Франція, ФРН, Італія, Бельгія, Люксембург і Нідерланди підписали угоду про заснування Європейського оборонного співтовариства, згідно з якою в межах нього повинні були інтегруватися під Єдиним командуванням військові контингенти цих шести держав, що означало втрату контролю державами над своїми збройними силами. Однак, федералісти і конфедералісти не змогли дійти консенсусу у цьому питанні і плани щодо створення Європейського оборонного співтовариства і Європейського політичного співтовариства не були реалізовані.

Досягнення інтеграції в соціально-економічній галузі, а також глобальні зміни у світовій економіці і політиці вимагали створення більш тісних форм взаємодії інтегруючих держав. В лютому 1986 р. було підписано **Єдиний Європейський Акт (ЄСА)**, що вступив в силу з 1 липня 1987 р. Актом було проголошено початок нового етапу європейської інтеграції - створення Європейського Союзу (ЄС). Актом передбачалося створення єдиного внутрішнього ринку, сфера компетенції співтовариств поширювалася на координацію економічної, валютної, соціальної політики, захисту навколишнього середовища, також компетенція співтовариств починала поширюватися і на сферу зовнішньої політики (частина III Положення про Європейську співпрацю у сфері зовнішньої політики).

Підписання державами - членами Європейського співтовариства (Бельгія, Велика Британія, Греція, Данія, Ірландія, Іспанія, Італія, Люксембург, Нідерланди, Німеччина, Португалія, Франція) у м. Маастрихт (Нідерланди) Договору про Європейський Союз 7 лютого 1992 р. (набув чинності 1 листопада 1993 р.) дало Європейським співтовариствам нову офіційну назву - Європейський Союз та й законодавче закріплення цілей, проголошених у ЄСА. **Маастрихтський договір** визначив склад та структуру ЄС, а також передбачалося побудувати єдиний економічний та валютний союз, ввести єдину валюту.

Амстердамський договір було підписано 2 жовтня 1997 р. і з 1 травня 1999 р. договір вступив в силу. Цей договір дає достатньо ясне уявлення про те, в якому напрямку йде еволюція ЄС. В Амстердамський договір були включені положення відносно реформування інститутів Союзу, деталізувалися умови та порядок прийому до складу Союзу нових членів. На

цей період вже була згода на прийом до складу Союзу Польщі, Угорщини, Чехії, Словаччини, Естонії. У зв'язку з цим інститути Союзу ставали недостатньо оперативними і виникала загроза зменшення ефективності діяльності Союзу. Низку важливих новацій Амстердамський договір вніс до системи спільних зовнішніх дій і спільної зовнішньої безпекової політики. Європейська рада була наділена повноваженнями «визначати принципи та основні напрями Спільної зовнішньої політики і політики безпеки, у тому числі з питань, які мають оборонне значення.

Ніццький договір про внесення змін та доповнень до Договору про Європейський Союз, Договорів про заснування Європейських Співтовариств та деяких пов'язаних з ними актів, прийнятий 26 лютого 2001 р. (набрав чинності 1 лютого 2001 р.) був присвячений питанням інституційної реформи. В результаті досягнутих компромісів було визначено нову систему розподілу голосів при голосуванні кваліфікованою більшістю в Раді міністрів, погоджено формування Комісії у форматі до 27 членів, окремо було ухвалено Хартію основних прав Європейського Союзу від 7 грудня 2000 р.

За роки існування Європейського Союзу накопичилося чимало проблемних питань, вирішення яких потребувало негайної реакції зі сторони його керівництва. Тому 13 грудня 2007 р. глави держав та урядів країн - членів ЄС підписали **Лісабонський договір**, що змінює Договір про Європейський Союз та Договір про створення Європейської спільноти (набрав чинності 1 грудня 2009 р.). Цей договір вносить низку змін, які торкаються всіх сфер життєдіяльності Європейського Союзу. Союз стає демократичнішим, відкритішим і більш підзвітним його громадянам. Європейський парламент та законодавчі Органи країн-членів набувають більшої ваги в процесі ухвалення рішень ЄС. Громадяни матимуть право знати, які саме питання представники їхніх держав вирішують на союзному рівні. Хартія основних прав ЄС 2000 р. набуває однакового статусу нарівні з установчими договорами ЄС.

3. Спільна зовнішня політика і політика безпеки

Спільна зовнішня політика і політика безпеки(СЗПБ) охоплює сукупність питань, що відносяться до зовнішньої політики Союзу, питань безпеки (в тому числі колективної самооборони) і оборонної сфери, при цьому розширюється предметна сфера .Європейська рада визначає загальні політичні орієнтири і пріоритети Союзу з цих питань.

Держави-члени координують свої дії в рамках міжнародних організацій і на конференціях з питань, що мають загальний інтерес. Дипломатичні та консульські місії держав-членів та делегації Союзу в третіх країнах і на конференціях, а також їх представництва при міжнародних організаціях співпрацюють. Посольства членів Союзу забезпечують захист прав громадян Союзу на території третіх країн (ст. 27).

Одним з важливих нововведень Лісабонського договору є заснування поста Верховного представника у закордонних справах і політиці безпеки.

Він призначається Європейською радою (кваліфікованою більшістю) за згодою голови Комісії (ст. 18). Завданнями Верховного представника є:

забезпечення спільної зовнішньої політики, висування пропозицій з цих питань і виконання цієї політики, а також спільної політики безпеки і оборони. Верховний представник виступає від імені Союзу на міжнародній арені, керує політичним діалогом з третіми країнами. Він здійснює представництво Союзу у справах, що належать до спільної зовнішньої політики та політики безпеки і оборони, в якості уповноваженого представника Ради. Головує в Раді по закордонних справах. Він координує зовнішньополітичну діяльність Союзу і є одним з віце-голів Комісії.

При проведенні різних оперативних заходів (в тому числі військового характеру) Верховний представник у співпраці з Комітетом з питань політики і безпеки та під загальним керівництвом Ради забезпечує координацію діяльності у військовій та гуманітарній сферах. При здійсненні повноважень Верховний представник спирається на Європейську зовнішньополітичну службу, яка працює у співпраці з дипломатичними службами держав-членів.

За Лісабонським договором спільні повноваження ЄС і держав у сфері спільної політики безпеки і оборони, включають поступове формування спільної оборонної політики, з перспективою переходу до загальної оборони.

Ця сфера включає гуманітарні місії та завдання з евакуації, підтримання миру та завдання бойових підрозділів з кризового врегулювання, відновленню миру, запобігання конфліктів, зміцнення міжнародної безпеки відповідно до принципів Статуту ООН. ЄС здійснює миротворчі операції (також спільно з ООН), заходи в боротьбі з піратством (наприклад, біля узбережжя Сомалі), боротьбу з тероризмом та ін. Політика Союзу в цій галузі не зачіпає політики безпеки та оборони держав-членів, поважає зобов'язання, що випливають з Північноатлантичного договору. Для реалізації цих завдань держави-члени надають у розпорядження Союзу цивільні і військові контингенти. Держави-члени зобов'язуються покращувати військові потенціали. Цьому сприяє Європейське оборонне агентство.

Мета Європейського Союзу в сфері внутрішніх справ і юстиції полягає в наданні громадянам високого рівня захисту всередині простору свободи, безпеки та правосуддя шляхом протидії організованій злочинності, особливо тероризму, торгівлі людьми та злочинів проти дітей, незаконного обігу наркотичних засобів, торгівлі зброєю, корупції і шахрайства, а також заходів, спрямованих на попередження і припинення расизму і ксенофобії. Спільні дії між державами в справі попередження і виявлення кримінальних правопорушень, з питань виконання судових доручень, розслідувань, включаючи збір, зберігання, обробку, аналіз і обмін належною інформацією, здійснюються як безпосередньо між поліцейськими та іншими органами, так і через Європейське поліцейське відомство (Європол). Співпраця між органами юстиції координується Європейським відділом по співпраці органів юстиції (Євроюст).

Тема 2. Інституційна основа спільної зовнішньої політики і політики безпеки ЄС.

2.1. Під час розгляду навчального матеріалу студенту необхідно дослідити еволюцію інституційної системи спільної зовнішньої політики і політики безпеки ЄС.

2.2. Розглянути класифікацію інститутів ЄС, які здійснюють спільну зовнішню політику і політику безпеки, а саме - основні та спеціалізовані установи.

2.3. Визначити основні завдання та роль цих інститутів у здійсненні спільної зовнішньої політики та політики безпеки: Європейської рада (принципи та основні напрями діяльності). Рада ЄС (управління, координація, реалізація СЗПБ в рамках ЄС). Роль Європейської комісії, Європейського парламенту, Суду ЄС в сфері здійснення СЗПБ. Верховний представник ЄС із закордонних справ і політики безпеки. Європейська служба зовнішніх зносин Європейської комісії. Рада по закордонних справах. Роль головуючого держави-члена у здійсненні спільної зовнішньої політики та політики безпеки. Військові та політичні інститути ЄС: Комітет з політики і безпеки, Військовий комітет.

2.4. Розглянути питання підвищення ефективності інституціонального механізму Європейського союзу у сфері спільної зовнішньої політики та політики безпеки.

Тема 3. Спільна політика безпеки та оборони Європейського союзу.

3.1. Ознайомитися з передумовами виникнення Спільної політика безпеки та оборони в рамках спільної зовнішньої політики і політики безпеки Європейського союзу.

3.2. Розглянути історичні етапи розвитку та перспективи розвитку спільної політики безпеки і оборони ЄС у теперішній час.

3.3. Вивчити правові засади спільної політики безпеки і оборони. Спільна політика оборони Європейського союзу і національна політика в сфері оборони держав-членів Європейського союзу. Сучасні напрями спільної політики оборони Європейського Союзу.

Тема 4. Європейська політика сусідства

4.1. Під час розгляду навчального матеріалу студенту необхідно дослідити еволюцію політики сусідства.

4.2. Розглянути відносини ЄС з сусідніми країнами. ЄС як регіональний і міжнародний актор. Значення Європейської політики добросусідства (ЄПС). Інструменти політики добросусідства. Практика реалізації Європейської політики добросусідства.

4.3. Розглянути основні питання, пов'язані з наступними напрямками політики добросусідства: енергетика, торгівля та безпека. Сутність та обмеження політики сусідства ЄС.

Тема 5. Діяльність Європейського союзу у сфері протидії новим викликам і загрозам.

5.1. Визначити поняття і класифікація нових викликів і загроз європейської безпеки.

5.2. Дослідити правові основи діяльності ЄС у сфері протидії новим викликам і загрозам.

5.3. Розглянути Стратегію внутрішньої безпеки ЄС в контексті протидії новим викликам і загрозам. Заходи по боротьбі з міжнародним тероризмом, що вживаються в ЄС. Стратегія ЄС по боротьбі з тероризмом, план дій по боротьбі з тероризмом та їх реалізація. Діяльність ЄС у сфері боротьби з організованою злочинністю, торгівлею людьми та незаконним накопиченням та обігом стрілецької зброї і легких озброєнь. Відповідні дії ЄС на проблему виснаження ресурсів, зміни клімату та демографічні проблеми.

Тема 6. Торговельна політика ЄС

6.1. Під час розгляду навчального матеріалу студенту необхідно дослідити правові основи формування та вдосконалення спільної торговельної політики ЄС.

6.2. Розглянути політико-економічні проблеми конкуренції на світових ринках. ЄС у Світовій організації торгівлі. Проблеми координації та торговельної політики ЄС. Спільна політика експорту та імпорту/

Тема 7. Основні напрямки зовнішньої політики Франції, Німеччини, Іспанії, Італії та Великобританії.

7.1. Під час розгляду навчального матеріалу студенту необхідно розглянути зовнішню політику Франції та її основні елементи. Дослідити зовнішньополітичні пріоритети Ш. де Голля, Ж. Помпіду, Ж. д'Естена, Ф. Міттерана, Ж. Ширака, М. Саркозі, Ф. Олланда. Ставлення Парижа до проекту про політичний союз. Визначити цілі країни в рамках Спільної зовнішньої політики та політики безпеки. Ставлення Парижа до Західноєвропейського союзу і ОБСЄ. Надати характеристику незалежної ядерної політики Франції. Дослідити позицію Франції до розширення ЄС.

7.2. Розглянути базові характеристики зовнішньої політики Німеччини: прагнення продемонструвати розрив з минулим, прихильність до американських гарантій безпеки у роки холодної війни, тісне партнерство з Вашингтоном, прихильність європейській інтеграції, єврооптимізм, федералістський підхід до інтеграції, особливі відносини з Францією, поєднання атлантизму та європеїзму в німецькій зовнішній політиці, лідерство в країнах Східної Європи. Вивчити пріоритети зовнішньої політики Німеччини Р. Шрьодера і А. Меркель.

7.3. Під час розгляду навчального матеріалу студенту необхідно дослідити фундаментальні риси дипломатичної стратегії Великобританії. Розглянути історичну спадщину і національну політичну культуру та її вплив на зовнішню політику країни. Фундаментальні риси дипломатичної стратегії країни: Подвійний фундамент британської зовнішньої політики – Атлантичний альянс і ЄС. Лідерство Великобританії у військовій сфері ЄС.

Політика Англії в третьому світі. Співробітництво в рамках Співдружності і діалог з колишніми колоніями.

7.4. Розглянути пріоритетні напрямки зовнішньої політики Іспанії. Вивчити вплив історичних і географічних чинників на дипломатичну лінію Мадрида. Вступ до ЄЕС. Дослідити стратегічні напрямки зовнішньої політики Іспанії: Європа, Латинська Америка, Середземномор'я, США. Місце Іспанії в європейській структурі безпеки, її роль в НАТО. Розглянути особливу модель участі в НАТО.

7.5. Розглянути пріоритети італійської зовнішньої політики. Підтримка європейської інтеграції та Спільної зовнішньої політики безпеки. Політика урядів С. Берлусконі і Р. Проді: курс відносно НАТО та трансатлантичні відносини, ініціативи Італії у сфері європейської зовнішньополітичної інтеграції.

Тема 8. Відносини України та ЄС.

Під час розгляду навчального матеріалу студенту необхідно дослідити еволюцію двосторонніх відносин України та ЄС. Розглянути інституційні та правові механізми співробітництва. Вивчити питання імплементації Угоди про асоціацію. Розглянути питання безпекової та енергетичної співпраці.

2. Плани практичних (семінарських) занять, завдання для самостійної роботи та поточного контролю знань, умінь та навичок студентів

РОЗДІЛ 1. ІСТОРІЯ ФОРМУВАННЯ ТА ТРАНСФОРМАЦІЇ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Тема 1. Формування та розвиток зовнішньої політики ЄС.

Мета семінарського заняття:

Розглянути причини і передумови політичного об'єднання Західної Європи після закінчення Другої світової війни. Розглянути та проаналізувати історію становлення і розвитку концепції Спільної зовнішньої політики та політики безпеки ЄС.

Семінарське заняття: 2 год.

План семінарського заняття:

1. Поняття європейської інтеграції та її передумови.
2. Причини і передумови політичного об'єднання Західної Європи після закінчення Другої світової війни.
3. Федералістський і конфедералістський підходи до інтеграції.
4. Етапи європейської інтеграції:
 - Паризький договір - Договір про створення Європейського Співтовариства з вугілля і сталі.
 - Римські договори про створення Європейського економічного співтовариства (ЄЕС) та Європейського співтовариства з атомної енергії (Євроатом).

- Єдиний Європейський Акт 1986 р.
 - Договір про Європейський Союз від 7 лютого 1992 р.
 - Амстердамський договір від 2 жовтня 1997 р.
 - Ніщський договір про внесення змін та доповнень до Договору про Європейський Союз, Договорів про заснування Європейських Співтовариств та деяких пов'язаних з ними актів 26 лютого 2001 р.
 - Лісабонський договір, що змінює Договір про Європейський Союз та Договір про створення Європейської спільноти від 13 грудня 2007 р.
5. Спільна зовнішня політика і політика безпеки.

Завдання. Студенти готують доповіді та відповіді на наведені питання у плані семінарського заняття. Потім по черзі обґрунтовують свою точку зору. Після обговорення кожного питання викладач підводить підсумки.

Питання для самостійного вивчення:

1. Сформулюйте визначення поняття «інтеграція», «інтеграційний процес».
2. Вивчить основні геополітичні наслідки Другої світової війни для країн Західної Європи.
3. Охарактеризуйте ідеї та теорії, що покладені в основу сучасної європейської інтеграції.
4. Визначте основні етапи становлення та розвитку ЄС.
5. Охарактеризуйте основні установчі договори ЄС.
6. Вкажіть основні завдання Спільної зовнішньої політики та політики безпеки ЄС.
7. Основні напрями Спільної політики безпеки та оборони ЄС.

Темі доповідей:

1. Реалізація ідеї об'єднання Європи (середина ХХ — початок 80-х рр. ХХ ст.).
2. Ідеї Пан'європеїзму в першій половині ХХ ст.
3. Розвиток європейських співтовариств у 80-ті роки ХХ століття. Створення і еволюція Європейського Союзу.
4. Реформування ЄС. Амстердамський договір.

Контрольні питання.

1. Що таке інтеграція?
2. Назвіть причини виникнення європейської інтеграції.
3. З якого моменту бере свій початок західноєвропейська інтеграція?
4. Назвіть основні етапи європейської інтеграції.
5. Дайте визначення поняття «Європейський Союз».
6. Назвіть основні завдання Спільної зовнішньої політики та політики безпеки ЄС.

7. Охарактеризуйте Спільну політику безпеки та оборони ЄС як складову Спільної зовнішньої політики та політики безпеки ЄС.

Література:

1. Прокопенко Л. Вступ до європейської інтеграції: навч. посібник. — К.: Міленіум. — 2009. — 334 с.
2. Основи права Європейського Союзу : підручн./за ред. Т.Л. Сироїд. — Харків:Право,2018. — 456 с.
3. Право Європейського Союзу: підручн./за ред. О.К. Вишнякова.— Одеса: Фенікс, 2013. — 883 с.
4. Європейський Союз: політика, економіка, право: Навчальний посібник / За ред. Н.В. Антонюк, М.М. Микієвича. - Львів, 2005. - 532 с.
5. Вахудова М.-А. Нерозділена Європа. Демократія, важелі впливу та інтеграція після комунізму. - К.: Втдав. Дім „Києво-Могилянська академія”, 2009. - 379 с.
6. Копійка В. В., Шинкаренко Т. І. Європейський Союз: заснування і етапи становлення: Навч. посібник. - К.: Видавничий Дім „Ін Юре”, 2001. - 448 с.

Тема 2. Інституційна основа спільної зовнішньої політики і політики безпеки ЄС.

Семінарське заняття: не передбачено робочою програмою.

Питання для самостійного вивчення:

1. Головні засади і цілі спільної зовнішньої політики і політики безпеки ЄС.
2. Інституційний механізм спільної зовнішньої політики і політики безпеки ЄС.
3. Європейська Рада, як головний інститут Європейського союзу, згідно зі ст. 26 Договору про ЄС.
4. Рада Європейського союзу (в складі міністрів закордонних справ держав-членів) як головний інститут ЄС у сфері спільної зовнішньої політики і політики безпеки ЄС.
5. Компетенція Європейського парламенту та Комісії Європейського Союзу в сфері спільної зовнішньої політики і політики безпеки ЄС.
6. Юрисдикція Суду Європейського союзу в сфері спільної зовнішньої політики і політики безпеки ЄС.
7. Верховний представник ЄС із закордонних справ і політики безпеки ЄС та Європейська служба зовнішньої діяльності.
8. Роль спеціалізованих та децентралізованих органів ЄС (Європейське агенство з питань мережевої та інформаційної безпеки(ENISA), Європейське агенство з морської безпеки, Європейське прикордонне та берегове агенство та ін. в сфері) спільної зовнішньої політики і політики безпеки ЄС.

Контрольні питання.

1. Визначте головні засади і цілі спільної зовнішньої політики і політики безпеки ЄС.

2. Які інститути ЄС, згідно з установчими договорами, є головними у процесі прийняття рішень в сфері спільної зовнішньої політики і політики безпеки ЄС?
3. Які функції і компетенція Верховного представника ЄС із закордонних справ і політики безпеки ЄС?
4. Якій правовий статус та функції та Європейська служба зовнішньої діяльності?
5. Яка процедура прийняття рішень у сфері спільної зовнішньої політики і політики безпеки ЄС ?

Література:

1. Прокопенко Л. Вступ до європейської інтеграції: навч. посібник. — К.: Міленіум. — 2009. — 334 с.
2. Основи права Європейського Союзу : підручн./за ред. Т.Л. Сироїд. — Харків:Право, 2018. — 456 с.
3. Право Європейського Союзу: підручн./за ред. О.К. Вишнякова.— Одеса: Фенікс, 2013. — 883 с.
4. Європейський Союз: політика, економіка, право: Навчальний посібник / За ред. Н.В. Антонюк, М.М. Микієвича. - Львів, 2005. - 532 с.
5. Вахудова М.-А. Нерозділена Європа. Демократія, важелі впливу та інтеграція після комунізму. - К.: Втдав. Дім „Києво-Могилянська академія”, 2009. - 379 с.
6. Копійка В. В., Шинкаренко Т. І. Європейський Союз: заснування і етапи становлення: Навч. посібник. - К.: Видавничий Дім „Ін Юре”, 2001. - 448 с.

Тема 3. Спільна політика безпеки та оборони Європейського союзу.

Мета семінарського заняття: розглянути та проаналізувати історію становлення і розвитку концепції Спільної політики безпеки та оборони ЄС. Розглянути основні напрями розвитку політики безпеки і оборони відповідно до Глобальної стратегії щодо зовнішньої політики та політики безпеки ЄС.

Семінарське заняття: 2 год.

План семінарського заняття:

1. Спільна політика безпеки і оборони ЄС, як невід’ємна частина його спільної зовнішньої політики і політики безпеки.
2. Особливості співпраці держав-членів ЄС в сфері безпеки і оборони.
3. Органі Європейського Союзу в сфері спільної політики безпеки та оборони ЄС.
4. Сучасні напрями спільної політики оборони Європейського Союзу.
5. Глобальна стратегія щодо зовнішньої політики та політики безпеки ЄС.

Завдання. Студенти готують доповіді та відповіді на наведені питання у плані семінарського заняття. Потім по черзі обґрунтовують свою

точку зору. Після обговорення кожного питання викладач підводить підсумки.

Питання для самостійного вивчення:

1. Правовий статус та компетенція Комітету з політичних питань та безпеки.
2. Завдання і роль Європейського оборонного агентства.
3. Управління кризового менеджменту та планування: завдання та стратегічне планування.
4. Комітет з питань цивільних аспектів управління кризовими ситуаціями: завдання та напрями діяльності.
5. Політика-військова група: завдання та напрями діяльності.
6. Результати виконання Глобальної стратегії щодо зовнішньої політики та політики безпеки ЄС 2016-2019 р.р.

Теми доповідей:

1. Загальна характеристика Глобальної стратегії щодо зовнішньої політики та політики безпеки ЄС.
2. Основні завдання цілі спільної політики безпеки і оборони ЄС.
3. Європейський коледж із питань безпеки і оборони ЄС.
4. Виконання Глобальної стратегії щодо зовнішньої політики та політики безпеки ЄС станом на 2019 р.

Контрольні питання.

1. Назвіть основні завдання спільної політики безпеки і оборони ЄС.
2. Охарактеризуйте основні етапи формування спільної оборонної політики європейських країн.
3. Які органи Європейського Союзу створено з метою виконання завдань в сфері спільної політики безпеки і оборони ЄС?
4. Які функції виконує Комітет з політичних питань та безпеки?
5. Функції та завдання Військового комітету ЄС, Політико-військової групи, Управління кризового менеджменту та планування, Військового штабу ЄС.
6. Завдання та компетенція Європейського оборонного агентства.
7. Завдання Інституту досліджень безпеки ЄС.
8. Завдання та функції Європейського супутникового центру.
9. Стратегічні напрями Глобальної стратегії щодо зовнішньої політики та політики безпеки ЄС.

Література:

1. Основи права Європейського Союзу : підручн./за ред. Т.Л. Сироїд. – Харків:Право, 2018. – 456 с.
2. Право Європейського Союзу: підручн./за ред. О.К. Вишнякова.— Одеса: Фенікс, 2013. — 883 с.
3. Європейський Союз: політика, економіка, право: Навчальний посібник / За

ред. Н.В. Антонюк, М.М. Микієвича. - Львів, 2005. - 532 с.

4. Вахудова М.-А. Нерозділена Європа. Демократія, важелі впливу та інтеграція після комунізму. - К.: Втдав. Дім „Києво-Могилянська академія”, 2009. - 379 с.
5. A Global Strategy for the European Union’s Foreign and Security Policy
URL: https://europa.eu/globalstrategy/sites/globalstrategy/files/regions/files/eugs_review_web.pdf.

Тема 4. Європейська політика сусідства

Семінарське заняття: не передбачено робочою програмою.

Питання для самостійного вивчення:

1. Історична еволюція політики сусідства.
2. Відносини ЄС з сусідніми країнами.
3. Інструменти політики добросусідства.
4. Чотири види програм: двосторонні програми для країн сусідства, регіональні програми для східних і південних країн сусідства, фінансування по лінії програми «Еразмус для всіх» та програми транскордонного співробітництва між державами-членами та країнами сусідства (на період до 2020 р реалізується 16 програм прикордонного співробітництва).
5. Стратегічні доповіді та плани дій для країн Східного партнерства з короткостроковими і середньостроковими пріоритетами.
6. Інструмент макрофінансової допомоги політики сусідства.
7. Привілейовані відносини (доступ на єдиний внутрішній ринок і безвізовий режим) для партнерів ЄС.

Контрольні питання

1. Розвиток політики сусідства політики ЄС.
2. Цілі та завдання європейської політики сусідства.
3. Основні інструменти політики сусідства ЄС.
4. 10 років Східного партнерства для України(2009-2019) .
5. Східне партнерство як проект європейської політики сусідства.

Література:

1. Основи права Європейського Союзу : підручн./за ред. Т.Л. Сироїд. – Харків:Право, 2018. – 456 с.
2. Право Європейського Союзу: підручн./за ред. О.К. Вишнякова.— Одеса: Фенікс, 2013. — 883 с.
3. Європейський Союз: політика, економіка, право: Навчальний посібник / За ред. Н.В. Антонюк, М.М. Микієвича. - Львів, 2005. - 532 с.
4. Сидорук Т. В. Політика сусідства Європейського Союзу у Східній Європі: модель інтеграції без членства : монографія / Тетяна Віталіївна Сидорук. – Львів : ПАІС, 2012. – 444 с.
5. A Global Strategy for the European Union’s Foreign and Security Policy
URL: https://europa.eu/globalstrategy/sites/globalstrategy/files/regions/files/eugs_review_web.pdf.

6. Juncker J.-C. State of the Union Address 2016: towards a better Europe a Europe that protects, empowers and defends. Strasbourg, 14 September 2016. URL: [http://europa.eu/rapid/press-release SPEECH-16-3043 en.htm](http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-16-3043_en.htm)

Тема 5. Діяльність Європейського союзу у сфері протидії новим викликам і загрозам.

Мета семінарського заняття:

Розглянути та проаналізувати нові виклики та загрози європейської безпеки. Розглянути діяльність ЄС у сфері боротьби з організованою злочинністю, тероризмом, змінами клімату, захистом прав людини.
Семінарське заняття: 2 год.

План семінарського заняття:

1. Поняття нових викликів і загроз європейської безпеки.
2. Основні напрямки підтримання європейської регіональної безпеки: захист союзницьких держав, підтримка міжнародного миру і стабільності.
3. Правові основи діяльності ЄС у сфері протидії новим викликам і загрозам.
4. Політика внутрішньої безпеки ЄС.
5. Окремі аспекти співробітництва в сфері внутрішньої політики безпеки: боротьба з міжнародним тероризмом і наркобізнесом, права людини, захист персональних даних, надзвичайні ситуації.
6. Новий стратегічний порядок денний ЄС на 2019-2024 р.р.

Завдання. Студенти готують доповіді та відповіді на наведені питання у плані семінарського заняття. Потім по черзі обґрунтовують свою точку зору. Після обговорення кожного питання викладач підводить підсумки.

Питання для самостійного вивчення:

1. Безпекова політика ЄС в енергетичній сфері.
2. Інформаційна складова антитерористичної діяльності ЄС.
3. Міграційна політика ЄС в сучасних умовах.
4. Політика ЄС в сфері нерозповсюдження ядерної зброї.
5. Діяльність Європолу в сфері протидії організованої злочинності.

Теми доповідей:

1. Сучасні виклики та загрози безпеці ЄС.
2. Особливості реалізації безпекової політики ЄС в енергетичній сфері та сфері наслідків зміни клімату.

3. Особливості реалізації Європейської безпекової політики у сфері попередження загрози здоров'ю людей та сфері наслідків демографічних змін у Європі.
4. Посилення міжнародної взаємодії та обміну інформацією між країнами з питань боротьби з тероризмом.
5. Досвід ЄС з питань боротьби з киберзлочинністю.

Контрольні питання:

1. Поняття нових викликів і загроз європейської безпеки.
2. Характеристика співробітництва ЄС у сфері боротьби з тероризмом.
3. Загальна характеристика політики внутрішньої безпеки ЄС.
4. Правові основи діяльності ЄС у сфері боротьби з тероризмом.
5. Посилення контролю за міграційними процесами в ЄС.
6. Реалізація безпекової політики ЄС у енергетичній сфері.
7. Реалізація безпекової політики ЄС у сфері протидії незаконному обігу наркотиків.
8. Місце Європейської служби з питань зовнішньої діяльності у системі органів і посадових осіб що реалізують безпекову політику ЄС.
9. Основні напрями розвитку ЄС на 2019-2024 р.р.

Література:

1. Основи права Європейського Союзу : підручн./за ред. Т.Л. Сироїд. – Харків:Право, 2018. – 456 с.
2. Право Європейського Союзу: підручн./за ред. О.К. Вишнякова.— Одеса: Фенікс, 2013. — 883 с.
3. Європейський Союз: політика, економіка, право: Навчальний посібник / За ред. Н.В. Антонюк, М.М. Микієвича. - Львів, 2005. - 532 с.
4. Сидорук Т. В. Політика сусідства Європейського Союзу у Східній Європі: модель інтеграції без членства : монографія / Тетяна Віталіївна Сидорук. – Львів : ПАІС, 2012. – 444 с.
5. A Global Strategy for the European Union's Foreign and Security Policy URL: https://europa.eu/globalstrategy/sites/globalstrategy/files/regions/files/eugs_review_web.pdf.
6. Juncker J.-C. State of the Union Address 2016: towards a better Europe a Europe that protects, empowers and defends. Strasbourg, 14 September 2016. URL: http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-16-3043_en.htm

Тема 6. Торговельна політика ЄС

Семінарське заняття: не передбачено робочою програмою.

Питання для самостійного вивчення:

- 1.Поняття, цілі та принципи Спільної торговельної політики ЄС.
2. Цілі Спільної торговельної політики ЄС закріплені у Лісабонському договорі.

3. Єдині принципи торговельної політики ЄС.
4. Джерела Спільної торговельної політики ЄС.
5. Принципи торговельного права ЄС.
6. Інструменти Спільної торговельної політики ЄС.
7. Особливості формування Спільної торговельної політики ЄС.
8. ЄС у Світовій організації торгівлі.

Теми доповідей:

1. Взаємовідносини ЄС та рамках Світової організації торгівлі
2. Захисні торговельні заходи ЄС.
3. Правові основи здійснення торгівлі між Україною та ЄС.
4. Загальна система преференцій ЄС.
5. Акти інститутів ЄС в сфері торговельної політики ЄС.

Контрольні питання.

1. Якими є цілі та принципи Спільної торговельної політики ЄС.
2. Охарактеризуйте основні принципи Спільної торговельної політики ЄС.
3. Джерела Спільної торговельної політики ЄС.
4. Якими основними актами регулюється імпорт та експорт в ЄС?
5. У чому суть загальної системи преференцій ЄС ?
6. Чим регулюються торгові відносини між Україною та ЄС.

Література:

1. Основи права Європейського Союзу : підручн./за ред. Т.Л. Сироїд. – Харків: Право, 2018. – 456 с.
2. Менеджмент європейської економічної інтеграції: підручн. / за ред. С.М. Писаренко. — К., 2012. — 373 с.,
3. Право Європейського Союзу: підручн./за ред. О.К. Вишнякова.— Одеса: Фенікс, 2013. — 883 с.
4. Європейський Союз: політика, економіка, право: Навчальний посібник / За ред. Н.В. Антонюк, М.М. Микієвича. - Львів, 2005. - 532 с.

Тема 7. Основні напрямки зовнішньої політики Франції, Німеччини, Іспанії, Італії та Великобританії.

Мета семінарського заняття: розглянути основні геополітичні наслідки Другої світової війни для країн Західної Європи та дослідити стратегічні напрями зовнішньої політики цих країн.

Семінарське заняття: 2 год.

План семінарського заняття:

1. Зовнішня політика Франції та її основні елементи.

2. Цілі Франції в рамках Спільної зовнішньої політики і політики безпеки ЄС. Ставлення Франції до розширення ЄС.
3. Стратегія Німеччини у сфері зовнішньої політики та безпеки ЄС.
4. Пріоритети зовнішньої політики Німеччини Р. Шрьодера і А. Меркель.
5. Формування національних інтересів Великобританії після Другої світової війни.
6. Становлення англо-американського співробітництва.
7. Інтеграційні процеси у Європі та позиція Великобританії.
8. Стратегічні напрями зовнішньої політики Іспанії.
9. Стратегічні напрями зовнішньої політики Італії.

Завдання. Студенти готують доповіді та відповіді на наведені питання у плані семінарського заняття. Потім по черзі обґрунтовують свою точку зору. Після обговорення кожного питання викладач підводить підсумки.

Питання для самостійного вивчення:

1. Історична спадщина і національна політична культура Великобританії, та її вплив на зовнішню політику країни.
2. Лідерство Великобританії у військовій сфері ЄС.
3. Іспанія в європейській структурі безпеки.
4. Пріоритети зовнішньої політики Італії в сучасному світі.
5. Глобальний проєкт багатопольного світу Ж. Ширака.
6. Зовнішньополітичний курс К. Аденауера.

Теми доповідей:

1. Особлива роль Великобританії у процесах європейської інтеграції.
2. Об'єднання Німеччини та формування засад сучасної зовнішньої політики ФРН.
3. Інтеграційні процеси в Європі та участь в них Італії.
4. Незалежна ядерна політика Франції.
5. Інтеграційні процеси в Європі та участь в них Іспанії.

Контрольні питання:

1. Розкрийте наслідки Другої світової війни для Франції.
2. Визначте позицію Франції щодо подальшого розширення ЄС.
3. Німеччина як стрижень європейської безпеки та інтеграції.
4. Участь Німеччини у врегулюванні міжнародних конфліктів.
5. Зовнішня політика Г. Шрьодера.
6. Зовнішня політика А. Меркель.
7. Співвідношення атлантизму та європеїзму у зовнішній політиці Іспанії.
8. Головні засади зовнішньополітичного курсу Н. Саркозі.

9. Зовнішньополітичний курс С. Берлусконі та Р. Проді: порівняльний аналіз
10. Засади зовнішньої політики Італії.

Література:

1. Основи права Європейського Союзу : підручн./за ред. Т.Л. Сироїд. – Харків: Право, 2018. – 456 с.
2. Авраменко В.В. Французька республіка на міжнародній арені – від Н.Саркозі до Ф. Олланда// URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/2561/2270
3. Рудько С.О. Зовнішня політика та політичні системи Французької Республіки та Федеративної Республіки Німеччини : підручник: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2015. – 298 с.
4. Менеджмент європейської економічної інтеграції: підручн. / за ред. С.М. Писаренко. — К., 2012. — 373 с.,
5. Право Європейського Союзу: підручн./за ред. О.К. Вишнякова.— Одеса: Фенікс, 2013. — 883 с.
6. Європейський Союз: політика, економіка, право: Навчальний посібник / За ред. Н.В. Антонюк, М.М. Микієвича. - Львів, 2005. - 532 с.
7. Андреева Т.Н. Англо-французское сотрудничество в политических интеграционных процессах Западной Европы (1980-1990 гг.) – М.: Компания Спутник+, 2005. – 185 с.
8. Клец В.К. Посібник до вивчення дисципліни «Історія Великої Британії». – Д.: РВВ ДНУ, 2018. – 40 с.

Тема 8. Відносини України та ЄС

Мета семінарського заняття: розглянути історію становлення та розвитку співробітництва України та ЄС та дослідити основні положення Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Семінарське заняття: 2 год.

План семінарського заняття:

1. Становлення та розвиток співробітництва України та Європейського Союзу.
2. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом 2014 року: основні положення, структура, набуття чинності та особливості .
3. Правові засади функціонування зони вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом
4. Проблеми та перспективи інтеграції України до Європейського Союзу.

Питання для самостійного вивчення:

1. Політика ЄС щодо України.
2. Історія становлення відносин між Україною та ЄС.
3. Зона вільної торгівлі: ключові питання.

Контрольні питання.

1. Які органи, визначені Угодою про асоціацію, забезпечують реалізацію її мети та завдань?
2. На які сфери поширюється Угода про асоціацію між Україною та ЄС ?
3. Визначте та охарактеризуйте основні етапи розвитку співробітництва України та ЄС.
4. Сучасний стан і перспективи української євроінтеграції.
5. Основи права Європейського Союзу : підручн./за ред. Т.Л. Сироїд. – Харків: Право, 2018. – 456 с.
6. Менеджмент європейської економічної інтеграції: підручн. / за ред. С.М. Писаренко. — К., 2012. — 373 с.,
7. Право Європейського Союзу: підручн./за ред. О.К. Вишнякова.— Одеса: Фенікс, 2013. — 883 с.
8. Європейський Союз: політика, економіка, право: Навчальний посібник / За ред. Н.В. Антонюк, М.М. Микієвича. - Львів, 2005. - 532 с.

3. Завдання для підсумкового контролю знань, умінь та навичок студентів, семестрових екзаменів (залікових робіт)

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»
 Спеціальність: 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
 Освітня програма: Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
 Семестр: 2
 Форма навчання: денна
 Рівень вищої освіти: другий (магістерський)
 Навчальна дисципліна: «Зовнішня політика Європейського Союзу»

ЗАЛІКОВЕ ЗАВДАННЯ № 1

1. Основні етапи європейської інтеграції (20 балів).
2. Східне партнерство як проект європейської політики сусідства (20 балів).

Затверджено на засіданні кафедри міжнародних відносин,
міжнародної інформації та безпеки
протокол № 1 від “28” серпня 2019 р.

Завідувач кафедри _____ Л. В. Новікова

Екзаменатор _____

Перелік питань до заліку.

1. Що таке інтеграція?

2. Причини виникнення європейської інтеграції.
3. З якого моменту бере свій початок західноєвропейська інтеграція?
4. Основні етапи європейської інтеграції.
5. Назвіть основні завдання Спільної зовнішньої політики та політики безпеки ЄС.
6. Охарактеризуйте Спільну політику безпеки та оборони ЄС як складову Спільної зовнішньої політики та політики безпеки ЄС.
7. Визначте головні засади і цілі спільної зовнішньої політики і політики безпеки ЄС.
8. Які інститути ЄС, згідно з установчими договорами, є головними у процесі прийняття рішень в сфері спільної зовнішньої політики і політики безпеки ЄС?
9. Які функції і компетенція Верховного представника ЄС із закордонних справ і політики безпеки ЄС?
10. Якій правовий статус та функції Європейська служба зовнішньої діяльності?
11. Яка процедура прийняття рішень у сфері спільної зовнішньої політики і політики безпеки ЄС ?
12. Назвіть основні завдання спільної політика безпеки і оборони ЄС.
13. Охарактеризуйте основні етапи формування спільної оборонної політики європейських країн.
14. Які органи Європейського Союзу створено з метою виконання завдань в сфері спільної політики безпеки і оборони ЄС?
15. Які функції виконує Комітет з політичних питань та безпеки?
16. Функції та завдання Військового комітету ЄС, Політико-військової групи, Управління кризового менеджменту та планування, Військового штабу ЄС.
17. Завдання та компетенція Європейського оборонного агентства.
18. Завдання Інституту досліджень безпеки ЄС.
19. Завдання та функції Європейського супутникового центру.
20. Стратегічні напрями Глобальної стратегії щодо зовнішньої політики та політики безпеки ЄС.
21. Розвиток політики сусідства політики ЄС.
22. Цілі та завдання європейської політики сусідства.
23. Основні інструменти політики сусідства ЄС.
24. 10 років Східного партнерства для України(2009-2019) .
25. Східне партнерство як проект європейської політики сусідства.
26. Поняття нових викликів і загроз європейської безпеки.
27. Характеристика співробітництва ЄС у сфері боротьби з тероризмом.
28. Загальна характеристика політики внутрішньої безпеки ЄС.
29. Правові основи діяльності ЄС у сфері боротьби з тероризмом.
30. Посилення контролю за міграційними процесами в ЄС.
31. Реалізація безпекової політики ЄС у енергетичній сфері.
32. Реалізація безпекової політики ЄС у сфері протидії незаконному обігу наркотиків.

33. Місце Європейської служби з питань зовнішньої діяльності у системі органів і посадових осіб що реалізують безпекову політику ЄС.
34. Основні напрями розвитку ЄС на 2019-2024 р.р.
35. Розкрийте наслідки Другої світової війни для Франції.
36. Визначте позицію Франції щодо подальшого розширення ЄС.
37. Німеччина як стрижень європейської безпеки та інтеграції.
38. Участь Німеччини у врегулюванні міжнародних конфліктів.
39. Зовнішня політика Г. Шрьодера.
40. Зовнішня політика А. Меркель.
41. Співвідношення атлантизму та європеїзму у зовнішній політиці Іспанії.
42. Головні засади зовнішньополітичного курсу Н. Саркозі.
43. Зовнішньополітичний курс С. Берлусконі та Р. Проді: порівняльний аналіз.
44. Які органи, визначені Угодою про асоціацію, забезпечують реалізацію її мети та завдань?
45. На які сфери поширюється Угода про асоціацію між Україною та ЄС?
46. Визначте та охарактеризуйте основні етапи розвитку співробітництва України та ЄС.
47. Сучасний стан і перспективи української євроінтеграції.

4. Рекомендована література

Основна література

1. Іваницька О. П. Зовнішня політика країн Західної Європи та Північної Америки у постбіполярний період (1990-і – 2000-і роки): Навч. Посіб / О. П. Іваницька. К.:Видавничий Дім «Слово», 2012. 720 с.
2. Іваницька О. П. Історія міжнародних відносин (1918-1945 роки): Навч. посіб. / О. П. Іваницька. К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. 632 с.
3. Америка і Європа у сучасних міжнародних трансформаціях: монографія / Погорська І.І., Макаренко Є.А., Рижков М.М. та ін. К.: Центр вільної преси, 2014. 472 с.
4. Арах М. Европейский Союз. Видение политического объединения . – М., 1998.
5. Аросев Г. В Европе намерены выделять больше средств на безопасность и оборону // Deutsche Welle. 14.11.2016. URL: <http://www.dw.com/ru/в-Европе> (дата звернення: 21.07.2019).
6. Вахудова М.-А. Нерозділена Європа. Демократія, важелі впливу та інтеграція після комунізму. - К.: Втдав. Дім „Києво-Могилянська академія”, 2009. - 379 с.
7. Горобець І., Мартинов А. Дипломатична служба Європейського Союзу // Зовнішні справи. 2013. No 1. С. 19-21.
8. Грубінко А.В. Політика Великої Британії щодо східного розширення Європейського Союзу: історичні аспекти // Європейські історичні студії. 2016. No 5. С. 20-32.
9. Європейський Союз: структура, функції, механізми / За ред. Н.В.Антонюк. -

Львів, 2002. - 176 с.

10. Журкин В.В. Военная политика Евросоюза: монография. М.: Международные отношения: Институт Европы РАН, 2014. 256 с.
11. Зверева Т.В. Внешняя политика современной Франции: монография. М.: Канон+, 2014. 344 с.
12. Зовнішня політика України в умовах глобалізації. Анотована історична хроніка міжнародних відносин (1991-2003) / С. В. Віднянський [та ін.]; НАН України, Інститут історії України. К.: Генеза, 2004. 616 с.
13. Копійка В.В. Європейський Союз: заснування та етапи становлення. – К., 2001.
14. Копійка В.В. Інтеграційні процеси у Європі: від Європейського Співтовариства до Європейського Союзу. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1980 – 2000 роки) / В.В. Копійка, А.А. Суботін. – К., 2000.
15. Крушинський В.Ю. Великобританія в європейських інтеграційних процесах: дис. ... д-ра політ. наук: 23.00.04. К., 2004. 471 с
16. Кулеба Д.І. Участь України в міжнародних організаціях. Правова теорія і практика / Д.І. Кулеба. - К.: Промінь, 2007. - 304 с.
17. Ніщський договір та розширення ЄС / М-во юстиції України. Центр порівнял. права; За наук. ред. С.Шевчука. - К.: Логос, 2001. - 196 с.
18. Основи права Європейського Союзу: нормативні матеріали/ за заг.ред.М.В. Буроменського.- Харків: Право, 2015.-328 с.
19. Право Європейського Союзу підручник/ за ред. Р.А. Петрова. – Київ.Істина,2017. – 384 с.
20. Світова та європейська інтеграція: Навчальний посібник / За заг. ред. Я.Й.Малика. - Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2005. - С. 187.
21. Тэтчер М. Искусство управления государством. Стратегии для меняющегося мира. пер. с англ. М.: Альпина Паблишер, 2003. 504 с.
22. Яковенко Н.Л. Велика Британія в міжнародних організаціях. К.: Київський університет, 2011. 400 с.

Додаткова:

1. Мельник С.А. Односторонние акты государств в современном международном праве / С.А. Мельник. - Одесса: Фенікс, 2011. - 336 с.
2. Міжнародне право : словник-довідник / за заг. ред. Т. Л. Сироїд. - Х.: Вид-во «Юрайт», 2014. - 408 с.
3. Міжнародне право ХХІ століття: сучасний стан та перспективи розвитку (до 60-річчя проф. В.М. Репецького) / М.М. Микієвич, М.В. Буроменський, В.В. Гутник та ін.; за ред. проф. М.М. Микієвича. - Л.: ЛА "Піраміда", 2013.-320 с.
4. Нешатаева Т.Н. Международные организации и право / Т.Н. Нешатаева. - М.: Дело, 1998. - 272 с.
5. Нуруллаєв І.С.О. Міжнародно-правове співробітництво в системі Ради Європи у боротьбі з корупцією / І.С.О. Нуруллаєв. - К.: Алерта, 2009. - 160 с.
6. Gomis B. The European implications of Franco-British defence cooperation // European Geostrategy. 2014. 11 February. URL: <http://www.europeangeostrategy.org/2014/02/> (дата звернення: 12.08.2019.).
7. Simon L. The 2013 French defence White Paper: do not write France off just yet // European Geostrategy. 1st May 2013. URL: <http://www.europeangeostrategy.org/2013/05/> (дата звернення: 12.08.2019.).

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. [Електронний ресурс]. - Режим доступу:

<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/c/stru3/spi>.

2. Офіційний сайт Європейського Союзу [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://europa.eu/>

3. Офіційний сайт Організації з безпеки і співробітництва в Європі - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.osce.org/>.

4. Офіційний сайт Організації Об'єднаних Націй [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.un.org/>.

5. Офіційний сайт Організації Північноатлантичного договору [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.nato.int/>.

Офіційний сайт Ради Європи [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://.coe.int/u/>